

נראה אור

פרשת עקב תשפ"ב

גליון קלב שנה ג

באר רבנו"ק מלעבוויטש קידינו

{ זכרות קודש }

ויגבה לבו בידיעת ערך העבודה

והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו', ונתתי מטר ארצכם בעתו וגו' (י"א, י"ג-י"ד).

גודל חשיבות עבודת איש יהודי

ברישי פרשתנו כתוב (י"ג, י"ד) 'והיה עקב תשמעון', והיה הוא לשון שמחה (ויק"ד י"א, י"ז), והשמחה האמיתית היא בהיות האדם דבוק בהשם יתברך כמאמר הכתוב (דה"א ט"ז, כ"ז) 'עזו וחדוה במקומו'. ויבאר על דרך דאיתא בספ"ק תולדות יעקב יוסף (בפרשתו) כי האדם צריך להתרחק מגאות הלב ולנהוג תמיד בענוה ושפלות, אמנם יש לו להיזהר שלא יבוא מתוך כך לענוה פסולה, לבל יחשוב בדעתו כי מה בצע ומה חשיבות יש בעבודתו וכי אין כל כך חילוק והפרש אם עוסק בתורה ומצוות אם לאו, כי ודאי כל העולמות תלויים ועומדים בעבודת האדם וכל השפע בא לעולם לפי מעשי התחתונים, ואף שמכיר בשפלותו ויודע מד ערכו מצד עצמו יתחזק לידע ערך מעשיו ורוב חשיבות עבודתו, שבכל מעשה גורם נחת רוח למעלה וממשיך קדושה בנפשו ושפע טובה וברכה לכל העולם.

וזהו 'והיה עקב תשמעון', 'והיה' לשון שמחה 'עקב' מורה על ענוה, כי השמחה בהיות האדם בענוה ושפלות דייקא בעת שעל ידי זה תשמעון, שמתחזק ומתגבר בעבודתו ואינו מתרשל מחמת שפלותו, ובוזה זוכה לשמחה אמיתית בדבקותו ביצורו.

כאשר יודע ערך עבודתו וגודל השפעת מעשיו, אינו עוסק בתורה ומצוות עבור השכר הניתן עליהם ואינו פורש מן העבירה מתוך יראת העונש, כי הלא יודע הוא ערך מעשה המצוה בגודל השפעת קדושתה בנפשו, ועוצם השמחה הנגרם על ידה למעלה אשר על ידי זה נמשך רוב טובה לעולם, וממילא משתוקק לעצם מעשה המצוה יותר מחפצו בשכרה. וכן בדבר עבירה יודע כמה נחשך על ידה אור ה' בנפשו וכמה נמנע מחמתה ח"ו שפע הטוב לעולם, ולכך מתיירא ובורח מן העבירה עצמה יותר מהעונש הבא עליה ל"ע.

יראת חטא ולא יראת העונש

כדאיתא ממרן המגיד ממעזריטש זי"ע (אור תורה בפרשתו) עה"פ (י"ג, י"ד) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך', משל לאב שבנו הקטן חפץ לשחק בחצר וכיון שיש בחצר קוצים וברקנים מזהיר את בנו שישמור עצמו לבל יכנס קוץ ברגלו, אמנם הבן לא נשמר כראוי ונכנס ברגלו קוץ, והנה הבן אינו מרגיש כל כך כאב מהקוץ, אבל האב הרואה זאת מתיירא פן יגרם הקוץ לזיהום ולכן נוטל סכין וחותר בעורו ובשרו להוציא הקוץ, ובשעה שחותך בבשרו צועק הבן בגודל יסוריו אבל בזה אין האב מצטער כל כך כי יודע שזו רפואתו.

לאחר זמן חפץ הבן לצאת שוב לשחק בחצר ואביו מזהירו שישמר לבל יכנס קוץ ברגלו כי אז יוכרח שוב לחתוך

שניני אור

בשבת שעברה בעת רעוא דרעוין התחזקנו יחד בדברות הקודש שנדפסו בגליונו, העוסקים בדברי המדרש (סוף איכ"ר) כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד, אמר רבי שמעון בן לקיש אם מאוסה לית לה סבר [תקוה] ואם קציפה יש לה סבר [תקוה].

בדברים אלו מבאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ענין הנחמה בזמן הגלות, שכאשר רואים אנו צרות ישראל ל"ע דוקא זוהי תקותנו לגאולה, כי בכך שהקב"ה קוצף עלינו ח"ו נראה שהוא לא מוותר עלינו ומשדל אותנו בכל דרך לשוב אליו.

הרי אלו מן הדברים שקל לאומרם וממש לא קל להרגישם, האדם מטבעו חפץ לראות את כל עניניו מסודרים - בני חיי ומזוני בצורה מושלמת, וכשאך נתקל הוא בדבר מה שאינו מושלם מתקשה הוא להתמודד ולהתחזק.

אם ננסה להתמקד בקשיי התקופה הרי שבאופן כללי הפרנסה היא מהדברים שאצל רבים אינה באה בקלות כל"כ, היוקר יאמיר - מדי תקופה מדברים על עליית מחירים, מי יותר ומי פחות אך אצל חלק ניכר מהציבור הנושא מציק מפעם לפעם.

האמת שקושי הפרנסה אינו דבר חדש, כך כותב רביה"ק הר"ר מענדלי זי"ע במכתב ט אודות נסיון הפרנסה שהתחדש באותו זמן, כותב רביה"ק "כללא דמילתא האמונה ובפרט בשעת הדחק שאני שלבו של אדם נכנע ומוכן ומזומן וקרוב הדבר מאד בפיהם ובלבבם להאמין, שהרי כל הנסיונות והדוחק הם לקרב לבם... ועתה מה לכם כי נועקתם וכי לא אותה אתם מבקשים לקרב את לבכם בכל אופן האפשרי".

הדברים מפורשים בפרשתנו 'ויענך וירעיבך ויאכילך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', הבורא יתברך לא הזמין להם במדבר פרנסה קבועה כדי להחדיר בעצמותיהם אמונה ברורה שהבורא יתברך לבדו משיב ע"ל הכל חי.

שח לי פעם אחד מאנ"ש שבביתו אירעה גניבה, שאמר לו אז הרה"ח מנחם רוטה כסף בא וכסף הולך אך אם יאה לך עתה חיזוק באמונה הרי שזהו דבר נצחי שאין לו ביטול עולמית.

לאילו שמגמת חייהם להתענג בתענוגי עולם אמנם קשה להפנים את דברי הר"ר מנדלי, אך הצועדים בדרכי רבוה"ק וחפצים לחיות חיי אמונה, די אם יתבוננו מעט בעת נסיון מהו חפצם האמיתי כדי לגלות את היופי שבקושי - וכי לא אותה אתם מבקשים לקרב את לבכם!?

דע שכל השפע תלוי בעבודתך

זהו ביאור הכתוב 'והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי וגו', כי לכאורה יש להתבונן מהו שמבטיחה התורה שכר על קיום המצוות הלא אמרו במשנה (אבות א, ג) אל תהיו כעבדים המשמשיין את הרב על מנת לקבל פרס. אלא שאין עיקר כוונת הכתוב שיקיים האדם מצוות עבור השכר ויתרחק מן העבירה מחמת העונש, כי אם להראות חשיבות עבודתו וגודל ערך מעשיו שעל ידי עסקו בתורה ומצוות נפעל פעולה עצומה בהמשכת השפע לעוה"ז ולהיפך בהיפך ח"ו. על דרך מאמר הבעש"ט הק' זי"ע עה"פ (י"א, ט"ז) 'השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים', שאם רק סר מעט מהשם יתברך הרי הוא כבר בבחינת 'ועבדתם אלהים אחרים'. כי אם אינו שומע בקול ה' ועושה רצונו, אות הוא שאין אמונתו שלמה בגודל ערך מצוותיו ומעשיו ובכך שכל הנהגת העולם היא לפי עבודת בני ישראל, ולכך אינו מכיר בגודל האחריות שיש לו על מעשיו, ועל כן הוא בבחינת 'ועבדתם אלהים אחרים'.

על זה אמר הכתוב 'והיה אם שמוע' - והיה לשון שמחה, כי בזאת יזכה לשמחה אמיתית בדבקות נפשו בהשם יתברך כאשר יכיר בערך עבודתו וידע גודל הפעולה הנעשית בעליונים ובתחתונים בכח מעשיו לטוב ולמוטב. ענין זה הוא אות וסימן לאיש חסיד לידע שהולך בדרך ישרה בעבודתו, כאשר בכל מעשה שעושה מכיר בגודל אחריותו על מעשהו, ואינו עובר פעולה ומעשה מבלי חשבון נכון אם בענין זה ממלא חובתו בעולמו.

יעזור השם יתברך שזוכה לעבוד את הבורא יתברך בדעת ובהתבוננות באהבה ביראה ובשמחה, ובשנה החדשה נזכה לכתובה וחתומה טובה ולשנה טובה ומבורכת, ונזכה לגאולה השלמה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

עקב תשע"ג, רעוא דרעוין - מחנה קיץ קוממיות

הולך ואור

עיונים וזרחנות על פי דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וארשתיק לי באמונה, וידעת את ה' פנימיות מצות הנהת תפילין

מאז אשר גלינו מארצנו ושם בית מקדשנו, סר כל עדינו מעלינו, ערומים אנו מכל סממני תפארת ויופי שהיו הם אות על היותנו העם הנבחר, חדשים ומועדיכם שנאה נפשי, אין לנו לא עליה לרגל ועומדים צפופים ומשתחוים רווחים, קרבנותיכם היו עלי לזרא, כפרה אין בידינו לעוונות בשגגה, השכינה הקדושה אבלה וחפוית ראש כששק עטוי עליה; ככלל כנסת ישראל מושפלת עד שאול תחתיה ושחקו זרים על משבתיה.

רק מצוה אחת יש בידינו ואות היא על היותנו העם הנבחר מכל העמים, כל עמי הארץ רואים אותה ומתמלאים יראת הרוממות ופחד מהדר גאון ישראל, אף בימי הגלות המר כשהיא אבלה וראשה חפוי, כתר יש לה לכנסת ישראל בראשה, פאר תחת אפר, קשר התפילין אשר הראה לעניו בהר סיני ובה יביט כל אחד ואחד מבני ישראל בתמונת הוי"ה לנגד עיניו.

כי מצות התפילין מרוממת היא את מחשבת האדם, מגביהה היא את השגתו לפסגות, בירושלמי (גדה) אמרו כי מי שגופו בהמה וראשו אדם – אדם הוא דאולי בתר רישיה, על כן אף בעומק שבעומק ימי הגלות המר, אף שמחמת המציק זה אלפי שנה נשקעים אנו ביון מצולה וגופנו כה גס ומגושם מלהשיג נועם זיו השכינה, אך כשהראש, כשהראש מתרומם, כשהמוח מזדכך הרי אות היא בינו ובין אבינו שבשמים, ברית עולם היא.

תפילין דמארי עלמא מה כתיב ביה? ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ – גילו חז"ל במסכת ברכות, הבורא ית"ש מניח תפילין ומה הם תפיליו? הלא חלילה לחשוב ששייכות יש כלפי מעלה לאיזה דבר גשמי ח"ו, אם כן מה הם תפיליו של השי"ת? וע"ז השיבו כי שורש ועיקר התפילין הם 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', כי באמת גם תפילין שלנו שורשה היא זאת, וכי לעורה הוא צריך? הן השמים ושמי השמים לא יכללוהו ומה חפץ לו להשי"ת בעור הבהמה?! אלא 'עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל!'

מה נאה ללמוד מהות התפילין בימים בו השי"ת מנחם את כנסת ישראל על השבר הגדול אשר הושברנו בהלקח מעמנו בית מקדשנו ותפארתנו, הדבר משול לבן המלך אשר כל חוקי המלוכה היו נתונים בידו ועל פיו ישק כל דבר, אך ברבות הימים סרח הבן ושוב לא היה ראוי לתפארתו זו – איכה תפארתי מראשי הושלכה, אך מאהבת האב את הבן השאיר בידי את חותם משפחת המלוכה ומכוחה יוכל להבריח את כל אויביו, ואף לפתוח בפניו שערי ארמון, כמה יתנחם הבן וישתעשע בעדי זה.

'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים', בשעת קבלת התורה התקשטנו בכל מיני תכשיטים, בבנין בית המקדש ועבודתה התעטרנו והתפארנו בכתרים זו למעלה מזו, כיום מתקשטים אנו בחותם בית המלך, החותם האחד אשר לעמו ישראל נתנו באהבה – שימני כחותם על זרועך – מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. רבות ניתן להאריך בעומק עבודת ישראל במצוה והבאנו רק כטעימת הדבש במצוה זו ותן לחכם ויחכם עוד.

תפילין – היכל המלך

...שמי זשכה ליכנס בשער היראה השער לה' שהוא היכל ה', והיכל גימטריא 'אדני' בחינת יראה, אז ממשך על עצמו היראה ונעשה בעצמו בחינת מלכות שהכל יראים ממנו... וזהו 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך' היינו שנמשך עליך שם והיכל של הוי"ה ב"ה שהוא אדני" מקור היראה, אזי 'וראו ממך היינו שנתהווה שער היראה.

דגל מחנה אפרים – שמות, ע"ש באורך בסוד מצות תפילין

חורבן הבית מהמת ריבוי האור

כשבת המקדש היה על מכונו – כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם היו ישראל על מעמדם, כל מעמד ומצב העולם תלוי היה בעבודת בני ישראל וראו זאת בחוש, בעת הזאת היה כבוד השי"ת גלוי לעין כל שכן אף גויי הארץ ידעו כי עם נבחר יש בעולם ובנים הם לבורא כל עולמים, המרע להם כמרע לו כביכול והמטיב להם כמטיב לו, ובכן התקדש והתגדל שמו יתברך בעולם, המוני גויים נהרו לבית הבחירה להקריב קרבנות לראות מבחוץ בזיו כנסת ישראל, ואף כל התנהגות העולמות נתונה היתה בידי כנסת ישראל. כל זאת הגיעה להם בשל הארת החכמה הנפלאה שהאירה על עם בית ישראל, פנים בפנים דבר עמנו ה', נביאי ישראל חזו מראות אלקים, וכל איש ואיש מישראל ראה את פני האדון ה' בבית הבחירה, בראה זו נשפע עליהם אור הדעת בשלימות, בית המקדש הוא שורש הדעת כמאמר הכתוב 'צוארך כמגדל השן', כהצואר המקשר בין הראש השטן שאין לנו זכות קיום איברים כן בית המקדש שם חיבור והתקשרות בני ישראל לחכמה העליונה.

אך ברבות השנים קלקלו עם ישראל ומחמת אור החכמה הבהיר שהאיר על כל אחד ואחד נפלו הם למטה ומעשיהם לא היו ראויים לפי ערך השגתם, מצב זה גרם כטרוג גדול ונורא על כלל ישראל, באמרו השטן שאין לנו זכות קיום כלל, מאחר שכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, אם כן מבטלים אנו כביכול את חכמתו של השי"ת ומביזים אנו כביכול את שמו ית', ורצה להכחיד את שאריתנו ולא יזכר שם ישראל עוד רח"ל.

גלות השכינה – אהבה ורחמים עצומים

המלכות, וד' הפרשיות הם כנגד ד' אותיות הוי"ה ב"ה. שם הוי"ה הוראתה היא על א"ס בעצמו, על עצמות האלוקות, ושם אדני" הוראתה היא על מידת המלכות – הנהגת עולם הגשמי הזה, עבודתנו בעולם היא שיתאחדו ויתחברו הכוחות הטמונים בהשפעת שם הוי"ה, וישפיעו על שם אדני"י, חיבור זה הוא הנקרא 'דעת' כי בעבודתנו זאת אנו גורמים כביכול שממקומו יפן ברחמים לעמו ויאיר אור שמו ית' בשלמות.

זאת היא החפצא של התפילין, אך אנו כשמניחים אותה על ידינו אזי בתפילין של יד עבודתנו היא בשם אדני" – קבלת עול בפשיטות ללא שום השגה, ובתפילין של ראש בשם הוי"ה – השגת אורו ית' שאיר עלינו וירומם מחשבתנו, בכוונה זו זוכים אנו ונשפע עלינו דעת דקדושה, דעת כמבואר היא החיבור וההכרה במציאות ית"ש בכל הזמנים והמצבים, על אף שכביכול הסתיר ה' פניו מעמנו, אחד משלושה אותות שיש לה לכנסת ישראל עם קונה היא זאת; אות חותם הברית הרוממת על דביקות הנצחית בין גופי כלל ישראל לאבינו שבשמים, אות השבת ואת התפילין, שענינה אחת היא – הכרה והבררה בכל מציאות עולם הזה כי אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

מתיוחדת התפילין משני האותות האחרים בכך שאנו עושים מדי יום פעולה גשמית לטובה – מניחים אנו על ידינו וראשנו, [משא"כ קדושת השבת קביעא וקיימא ואף אם לא עשה האדם שום פעולה בכדי לקיים מצות שבת כגון שישן הוא משך כל השבת, הרי קיים מצות שבת הפשוטה, כ"ש מצות מילה] ובכך כביכול הופכים את גופנו למרכבה למידת המלכות – מלך אסור בהרטים, עם כל הצרות והחשכות שעברו על כלל ישראל בגלות המר, החושך מתעבה ומתגבר מדי יום ביומו, אך כנסת ישראל אינה מוותרת, אינה מרפה על ייחודה בינה לבין קונה, האות והמופת שברך בנו מכל עם.

בנין היכל לשמו ית' במצות תפילין והכנת הנפש לתפלה

תפילין של יד הוראתה על עשיית המצוות ללא שום טעם ודעת – בקבלת עול ויגיעה מוחלטת, ולאחריה משיגים אנו במעט את נועם הדבקות ובכך מניחים אנו תפילין של ראש ונשפע עלינו הדעת. אותה הדעת אשר נחסרה ונסתרה מעמנו בחורבן בית המקדש, כעת נשפע עלינו שוב על ידי הביטול וההכרה כי כל המרות הכללית של אנו, ובכך בונים אנו כביכול היכל למלך, מעון לשמו ית' המלא שיהיה לה מקום בעולם הזה ומנוח לכף רגלה – שנמשך עליך שם והיכל של הוי"ה ב"ה שהוא אדני" מקור היראה. למרות שאין אנו יודעים ומבינים סוד מצות תפילין, עם היותנו מוחות רופסים וליבות דלים לעבודתו ית', אך לא נעמוד בתפלה ונמליך את הבורא ית' שמו בעולם שטרם נחשו את פארנו עלינו, בביטול מוחלט לבורא כל עולמים – כי כן צוית, אין לך דבר המייחד וממליך את הבורא ית' על אברינו יותר מזה, בהמליך האדם את הבורא על אבריו נשפע עליו כמובן יראה עצומה, יראת הרוממות מבורא כל עולמים וגופו נהפך לגוף קדוש, חטיבה של אלוקות – אז ממשך על עצמו היראה ונעשה בעצמו בחינת מלכות.

ראו ראינו בכל הלויות כי נרדפו ישראל עד צוואר על ידי שונאיהם ומחריפהם דייקא בשלושה מצוות אלו, מרגשת היא הקליפה כי בשלושה אלו נכנעת היא, בשלושה אלו מתבטלת היא מכל וכל, על כן יראה היא מאד ממצות אלו כללל ומצוות תפילין בפרט שבה כאמור משרה האדם את יראת האלקים על כל גופו ובפחד יראה עליה זו נסוגים כל כוחות הרעים, ע"כ בתשעה דאב בשחרית כשרוצים לבטא אנו את שפלות מצבנו לבורא עולם אין אנו מניחין תפילין להורות כי אף עדי זה שנותר בידינו בימי הגלות – שהכל יראים ממנו – אף יראה זו נלקחה מעמנו, ורק אחר התאמצותנו ועוצם עבודתנו ללא השי"ת ליבנו אל החושך, מזה נולד משיח בחצות היום.

בפרשת 'זהה אם שמוע' הנקראת בפרשה זו – עקב, כתב רש"י בשם ספרי על הפסוק 'ושמתם את דברי' – אף לאחר שתגלו, היו מצוינים במצוות, הניחו תפילין ועשו מוזות כדי שלא יהיה לכם חדשים כשתחזרו. כיוון חז"ל על מצוות תפילין דייקא כי התפילין הרי משפיעה דעת ולכאורה בזמן הגלות לא זוכים לאור הדעת בשלמות, אם כן אפוא מה לנו להניח תפילין, אלא גילו לנו חכמינו בכך כי אדרבא משפיעה היא התפילין, משפיעה היא העבודה הטמונה בתפילין, אמונת האומן שמחזיקים בני ישראל, שבמהרה ישוב מן הגלות המר, ונחזה כולנו בנחמת ציון וירושלים.

עפ"י דברות הקודש פ"ר פטות תשע"ז

- תשע"ח, תשעה באב תשפ"ב